

ՀՀ տարածքային
կառավարման և
ենթակառուցվածքների
նախարարություն

Implemented by
giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

ՀՀ պատական
կառավարման
ակադեմիա

ՄՈԴՈՒԼ 2.

Համայնքի ավագանուն՝ «Տեղական
տուրքերի և վճարների մասին» և
«Հայաստանի Հանրապետության
բյուջետային համակարգի մասին» ՀՀ
օրենքներով վերապահված
լիազորությունները

ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ԱՎԱԳԱՆԻՆԵՐԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄ

Սույն մոդուլը մշակվել է Հայաստանի Հանրապետության պետական կառավարման ակադեմիայի կողմից՝ «Լավ կառավարում հանուն տեղական զարգացման Հարավային Կովկասում» ծրագրի շրջանակում, որն իրականացվում է Գերմանական միջազգային համագործակցության ընկերության (ԳՄՀԸ/GIZ) կողմից՝ Գերմանիայի տնտեսական համագործակցության և զարգացման դաշնային նախարարության և Շվեյցարիայի զարգացման և համագործակցության գործակալության աջակցությամբ, **«Համայնքների ավագանիների անդամների կարողությունների զարգացում»** ծրագրով:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՄՈԴՈՒԼԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ.....	4
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ	7
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱՌԱՐԱՆ.....	8
ՄԱՍ 1. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆՈՒՆ՝ «ՏԵՂԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԵՐԻ ԵՎ ՎՃԱՐՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ԵՎ «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲՅՈՒՋԵՏԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔՆԵՐՈՎ ՎԵՐԱՊԱՀՎԱԾ ԼԻԱԶՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՏԵՍԱԿԱՆ ՄԱՍ) .	9
ՄԱՍ 2. ԱՎԱԳԱՆՈՒ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ (ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ).....	31
ԹԵՍՏԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ	36
ՆՅՈՒԹԵՐ ԼՐԱՅՈՒՑԻՉ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ	38
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ.....	39

ՄՈԴՈՒԼԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

Մոդուլի նպատակը	Համայնքների ավագանիների անդամների կարողությունների զարգացում
Մոդուլի խնդիրները	Տեսական և գործնական ուսուցման միջոցով զարգացնել ունկնդիրների գիտելիքները «Տեղական տուրքերի և վճարների մասին» և «Հայաստանի Հանրապետության բյուջետային համակարգի մասին» օրենքներով համայնքի ավագանուն վերապահված իրավասությունների վերաբերյալ, բարձրացնել համայնքի ֆինանսական կառավարման ոլորտում ավագանու անդամի իրավունքների և պարտականությունների իմացության մակարդակը, ընդլայնել համայնքի բյուջեի ընդունման և տեղական տուրքերի ու վճարների սահմանման գործընթացներում ավագանու լիազորությունների մասին իրազեկվածության շրջանակը, նպաստել համայնքի զարգացման ծրագրերի վերաբերյալ որոշումների կայացման մրցակցային հնարավորությունների մեծացմանը, աջակցել համայնքի բյուջեի, ՀՀԶԾ-ի, ՄԺԾԾ-ի, ՏԱՊ-ի մշակման և ընդունման ժամանակ ակտիվ ներգրավվածություն ունենալու կարողությունների կատարելագործմանը:
Մոդուլի տևողությունը	1 – 4 ժամ
Մուտքային պահանջները	Մոդուլն ուսումնասիրելուց առաջ ունկնդիրը պետք է առնվազն ընդհանրական գիտելիքներ ունենա ՀՀ տեղական ինքնակառավարման համակարգի ֆինանսատնտեսական հիմունքների, համայնքի զարգացման ծրագրերի և բյուջեի հիմնական տարրերի վերաբերյալ:
Ուսումնասիրվող թեմաները	Թեմա 1. Համայնքի ավագանու լիազորությունները համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի, համայնքի տարեկան բյուջեի, տարեկան աշխատանքային պլանի և միջնաժամկետ ծախսերի ծրագրի կազմման ու հաստատման գործընթացում Թեմա 2. Համայնքի ավագանու դերը տեղական տուրքերի և վճարների տեսակների և դրանց դրույքաչափերի սահմանման, ինչպես նաև տեղական տուրքի կամ վճարի մասով արտոնություն տրամադրելու գործընթացներում

	Թեմա 3. Տեղական տուրք և վճար հասկացությունները, տեղական տուրք և վճար վճարողները, նրանց իրավունքներն ու պարտականությունները Թեմա 4. Համայնքի բյուջե հասկացությունը, դրա նպատակները, բյուջեի ձևավորման սկզբունքներն ու կառուցվածքը, համայնքի բյուջեի մուտքերը և ելքերը, բյուջեի նախագծի կազմումը, քննարկումը և հաստատումը Թեմա 5. Համայնքի բյուջեի կատարումը, կատարման հսկողությունն ու վերահսկողությունը, բյուջեի կատարման հաշվետվությունների կազմումը, քննարկումը և հաստատումը, համայնքի բյուջեի հրապարակայնությունը
Մոդուլի գնահատման կարգը և միջոցները	Գնահատումն իրականացվելու է թեստային առաջադրանքի միջոցով: Թեստային առաջադրանքը կազմված է մոդուլի թեմաներին անդրադարձող 10-30 հարցից: Թեստային առաջադրանքի յուրաքանչյուր հարցի համար սահմանված է միավոր՝ ելնելով դժվարության մակարդակից և թեմային համապատասխանությունից: Թեստային առաջադրանքը համարվում է հաջողությամբ ավարտված, եթե ճիշտ պատասխանները կազմում են առաջադրանքի բոլոր հարցերի առնվազն 70%-ը:
Վերապատրաստման դասընթացից ակնկալվող արդյունքները (գիտելիքներ, հմտություններ, կարողություններ) Այս մոդուլը հաջողությամբ ավարտելուց հետո ունենդիրը պետք է.	
Արդյունք 1.	Իմանա ՀՀ տեղական ինքնակառավարման համակարգի ֆինանսատնտեսական հիմունքները, կարողանա ներկայացնել համայնքի ավագանու՝ «Տեղական ինքնակառավարման մասին», «Տեղական տուրքերի և վճարների մասին» և «Հայաստանի Հանրապետության բյուջեի մասին» համակարգի մասին» օրենքներով սահմանված հիմնական լիազորությունները
Արդյունք 2.	Կարողանա նշել համայնքի բյուջեի մասին համակարգի առանձնահատկությունները
Արդյունք 3.	Կարողանա թվարկել տեղական հարկերը, նկարագրել տեղական տուրքերի էությունը, տարբերակել համայնքի կողմից մատուցվող ծառայությունների դիմաց սահմանվող վճարները

Արդյունք 4.	կարողանա սահմանել ՀՀԶԾ հասկացությունը, անվանել SUՊ-ի նպատակները
Արդյունք 5.	իմանա ավագանու անդամի իրավունքներն ու պարտականությունները համայնքի բյուջեի, ՀՀԶԾ-ի, ՄԺԾԾ-ի, SUՊ-ի կազմման, քննարկման, հաստատման և իրականացման գործընթացներում, տիրապետի այդ իրավունքների իրացման և պարտականությունների կատարման կանոնակարգային ընթացակարգերին ու մեխանիզմներին
Արդյունք 6.	կարողանա հետևել բյուջեի հրապարակայնության պահանջների ապահովմանը
Արդյունք 7.	կարողանա ակտիվորեն մասնակցել համայնքի բյուջեի, ՀՀԶԾ-ի, ՄԺԾԾ-ի նախագծերի, համայնքում տեղական տուրքեր և վճարներ սահմանելու մասին որոշումների նախագծերի հանրային քննարկումներին, լսումներին, ցուցակագրել բարձրացված հարցերը, գրառել բնակիչների առաջարկությունները, ամփոփել հանրային պահանջները և դրանք ներկայացնել ավագանու քննարկմանը
Մոդուլի ուսուցման մեթոդաբանությունը	Մոդուլի ուսուցման ընթացքում, ի լրումն ներկայացված տեսական նյութի մատուցման, անհրաժեշտ է կիրառել ինտերակտիվ ուսուցման առնվազն հետևյալ եղանակները. • աշխատանք խմբերով, • անհատական առաջադրանքների կատարում, • դեպքերի/իրավիճակների քննարկում, • ինքնակրթություն՝ լրացուցիչ նյութերի ընթերցում և դիտում:
Մոդուլի ուսուցման համար անհրաժեշտ ռեսուրսները	• մոդուլին և թեմայի առանձնահատկություններին տիրապետող փորձագետ • ուսումնական տարածք՝ կահավորված անհրաժեշտ սարքավորումներով ու նյութերով

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

ՀՀ	Հայաստանի Հանրապետություն
ՏԻՄ	Տեղական ինքնակառավարման մարմիններ
ՀՀԶԾ	Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագիր
ՏԱՊ	Տարեկան աշխատանքային պլան
ՄԺԾԾ	Միջնաժամկետ ծախսերի ծրագիր

Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագիր

Համայնքի սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի վերլուծության և առկա հիմնախնդիրների բացահայտման, ֆինանսական, տնտեսական, բնական և մարդկային ռեսուրսների գնահատման արդյունքում նպատակային զարգացման տեսանկյունից ձեռնարկվելիք քայլերի ամբողջությունն արտահայտող փաստաթուղթ է, որը նախատեսում է ռազմավարական կտրվածքով համայնքի հիմնախնդիրների արդյունավետ լուծումը

Համայնքի բյուջե

Համայնքի եկամուտների ձևավորման և ծախսման մեկ տարվա ֆինանսական ծրագիր

Տարեկան աշխատանքային պլան

Համայնքի ծրագրային փաստաթուղթ է, որը սահմանում է տվյալ տարվա ընթացքում ՏԻՄ-երի կողմից կամ նրանց մասնակցությամբ համայնքում իրականացվող բոլոր ծրագրերը և միջոցառումները:

Միջնաժամկետ ծախսերի ծրագիր

Համայնքի ծախսային ռազմավարությունը երեք տարվա համար

ՄԱՍ 1. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆՈՒՆ՝ «ՏԵՂԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԵՐԻ ԵՎ ՎՃԱՐՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ԵՎ «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲՅՈՒՋԵՏԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔՆԵՐՈՎ ՎԵՐԱՊԱՀՎԱԾ ԼԻԱԶՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ (ՏԵՍԱԿԱՆ ՄԱՍ)

Թեմա 1. Համայնքի ավագանու լիազորությունները համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի, համայնքի տարեկան բյուջեի, տարեկան աշխատանքային պլանի և միջնաժամկետ ծախսերի ծրագրի կազմման ու հաստատման գործընթացում

ՖԻՆԱՆՍԱՆՏԵՍԱԿԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆՈՒ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՂ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ
ՀՀ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔ
«ՏԵՂԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԵՐԻ ԵՎ ՎՃԱՐՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔ
«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲՅՈՒՋԵՏԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔ
«ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱՀԱՐԹԵՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԵՐԱՇԽԻՔՆԵՐԸ

ՀՈԴՎԱԾ 184	Համայնքն ունի հողի, ինչպես նաև այլ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունք: ***** Համայնքի ավագանին օրենքով սահմանված կարգով տնօրինում է համայնքի սեփականությունը:
ՀՈԴՎԱԾ 185	Համայնքն ունի իր բյուջեն, որը համայնքի ղեկավարի ներկայացմամբ ընդունում է համայնքի ավագանին: ***** Համայնքի ավագանին օրենքով սահմանված դրույքաչափերի շրջանակներում սահմանում է տեղական հարկեր և տուրքեր: ***** Համայնքի ավագանին կարող է համայնքի մատուցած ծառայությունների համար սահմանել համայնքի բյուջե մուտքագրվող վճարներ:

Հետաքրքիր է իմանալ, որ ...

1985 թ. հոկտեմբերի 15-ին
Ստրասբուրգում ԵԽ-ի կողմից ընդունված

**ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ
ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ԽԱՐՏԻԱՆ**

**սահմանում է, որ
տեղական ինքնակառավարման մարմինների**

Ֆինանսական միջոցները

**պետք է համաչափ լինեն Սահմանադրությամբ կամ օրենքով
նրանց տրված լիազորություններին:**

**ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆԻՆ
ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ Է ՀԱՄԱՅՆՔԻ
ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԸ:**

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆԻՆ
ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ Է ՀԱՄԱՅՆՔԻ
ՄԻՋՆԱԺԱՄԿԵՏ ԾԱԽՍԵՐԻ
ԾՐԱԳԻՐԸ,

միջնաժամկետ ծախսերի ծրագրի՝
համայնքի ղեկավարի առաջարկած
փոփոխությունները:

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆԻՆ
ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ Է ՀԱՄԱՅՆՔԻ
ԲՅՈՒՋԵՆ,

բյուջեի՝ համայնքի ղեկավարի առաջարկած
փոփոխությունները
և բյուջեի կատարման
տարեկան հաշվետվությունը:

**ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆԻՆ
ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ Է ՀԱՄԱՅՆՔԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ
ՊԼԱՆԸ**

և

**դրա իրականացման վերաբերյալ
հաշվետվությունները:**

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԿԱՅՈՒՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ

հաջողությունը պայմանավորված է

ճիշտ, գրագետ,

համակարգված և հավասարակշռված

պլանավորմամբ,

այսինքն՝

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐՈՎ:

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՀՆԳԱՄՅԱ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

համայնքի սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի վերլուծության և
առկա հիմնախնդիրների բացահայտման,

ֆինանսական,

տնտեսական,

բնական և մարդկային

ռեսուրսների գնահատման արդյունքում

նպատակային զարգացման տեսանկյունից ձեռնարկվելիք

քայլերի ամբողջությունն արտահայտող փաստաթուղթ է,

որը նախատեսում է ռազմավարական կտրվածքով

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ԼՈՒԾՈՒՄԸ:

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐԸ

մշակում է

համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագիրը և իր
լիազորություններն ստանձնելու օրվանից հետո

ԶՈՐՍ ԱՄՍՎԱ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

ներկայացնում է

ավագանու հաստատմանը:

Հետաքրքիր է իմանալ, որ ...

Նոր ձևավորված համայնքի դեպքում
համայնքի ղեկավարը մշակում է
համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագիրը
և ներկայացնում ավագանու հաստատմանը իր
լիազորություններն ստանձնելու օրվանից հետո

ՀԻՆԳ ԱՄՍՎԱ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

Կարևոր է հիշել, որ ...

Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրում
փոփոխություններ կամ լրացումներ
կարող են առաջարկվել
համայնքի ղեկավարի կամ
համայնքի ավագանու անդամների՝
օրենքով սահմանված թվի առնվազն մեկ երրորդի կամ
մշտական հանձնաժողովների կողմից՝
հաշվետու տարում համայնքի տարեկան աշխատանքային
պլանի իրականացման վերաբերյալ հաշվետվությունը համայնքի
ղեկավարի ներկայացնելուց հետո
մեկ ամսվա ընթացքում:

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆԻՆ

**քննարկում է ներկայացված
համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագիրը,
անհրաժեշտության դեպքում կատարում
փոփոխություններ կամ լրացումներ և
ընդունում է այն
նիստին ներկա ավագանու անդամների
ձայների կեսից ավելիով:**

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՀՆԳԱՄՅԱ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ ՊԵՏՔ Է	
ՀԱՄԱՀՈՒՆՉ ԼԻՆԻ	ՆԵՐԱՌԻ
Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի և կառավարության հավանությանն արժանացած մարզային, տարածաշրջանային զարգացման և այլ ռազմավարական ծրագրերին:	համայնքի հնարավորությունների շրջանակում իրագործելի պարտադիր խնդիրները և դրանց լուծման նպատակով նախատեսվող ծրագրերը:

**ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՀՆԳԱՄՅԱ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐՈՒՄ
ՊԵՏՔ Է ՍԱՀՄԱՆՎԵՆ՝**

համայնքի զարգացման <u>ՏԵՍԼԱԿԱՆԸ՝</u> հեռահար նպատակները հինգ տարվա համար, համայնքի զարգացման հիմնական ուղղությունները և զարգացման խթանները:	համայնքի զարգացման <u>ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ՝</u> համայնքի հնարավորությունների շրջանակում իրագործելի պարտադիր խնդիրներից յուրաքանչյուրի համար:
ՀՀԶԾ իրականացումը պետք է ապահովի համայնքի <u>ԿԱՅՈՒՆ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄԸ:</u>	

**ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ
ՊԼԱՆԸ**

համայնքի ծրագրային այն փաստաթուղթն է, որը
սահմանում է տվյալ տարվա ընթացքում տեղական
ինքնակառավարման մարմինների կողմից կամ նրանց
մասնակցությամբ համայնքում իրականացվող

բոլոր ծրագրերը և միջոցառումները:

Կարևոր է իմանալ, որ ...

ՏԱՊ-ը համայնքում առկա ֆինանսական, վարչական, մարդկային և սոցիալական ռեսուրսները կամ կապիտալները կառավարելու գործիք է:

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԼԱՆԸ

մշակվում և հաստատվում է համայնքի ավագանու կողմից հաստատված հնգամյա զարգացման ծրագրի հիման վրա՝ տվյալ տարվա ընթացքում համայնքի տնտեսական, սոցիալական, մշակութային, բնապահպանական և այլ ծրագրերի ու միջոցառումների պլանավորման, իրականացման և վերահսկման գործընթացներն առավել նպատակային ու արդյունքահենք կազմակերպելու համար:

ՏԱՊ-ՈՒՄ ԸՆԴԳՐԿՎՈՒՄ ԵՆ ՀԱՄԱՅՆՔՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎՈՂ՝

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԲՅՈՒՋԵԻՑ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՎՈՂ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

ԱՅԼ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԻՑ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՎՈՂ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄ ՉՊԱՀԱՆՋՈՂ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԻ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ, ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ ԵՎ
ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՏՈՒՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱՎՈՐ ՀԱՏՎԱԾԻ
ԱՋԱԿՑՈՒԹՅԱՄԲ ԵՎ ԱՅԼ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

Կարևոր է հիշել, որ ...

Համայնքի ղեկավարը բյուջեի կատարման տարեկան
հաշվետվության հետ

համայնքի ավագանուն է ներկայացնում

հաշվետու տարում համայնքի
ՏԱՊ-ի իրականացման վերաբերյալ

հաշվետվությունը:

ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ՄԻՋՆԱԺԱՄԿԵՏ ԾԱԽՍԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

**սահմանում է եռամյա ժամանակահատվածում համայնքի
ծախսային քաղաքականությունը**

տարեկան կտրվածքով՝

**հնարավորություն ընձեռելով համայնքի համար
միջնաժամկետ հատվածում կառավարելու համայնքի
ֆինանսական ռեսուրսները և ստեղծելու պատշաճ
ծրագրային հիմքեր առաջիկա տարվա համայնքի բյուջեի
նախագծի մշակման համար:**

Կարևոր է հիշել, որ ...

**Համայնքների միջնաժամկետ ծախսերի ծրագիրը
բաղկացած է երկու մասից՝**

- համայնքի եկամուտները**
- համայնքի ծախսային քաղաքականությունը:**

ԱՎԱԳԱՆՈՒ ԱՆԴԱՄՆԵՐԸ ԱԿՏԻՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ԵՆ ՈՒՆԵՆՈՒՄ ՀՀԶԾ, ՄԺԾԾ, ՏԱՊ ԵՎ ԲՅՈՒՋԵԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ՝
ՄՇԱԿՄԱՆ ՆԱԽԱԴԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻՆ
ԿԱԶՄՄԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻՆ
ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԼՍՈՒՄՆԵՐԻՆ ԵՎ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻՆ
ՓՈՓՈԽՄԱՆ ԵՎ ԼՐԱՄՇԱԿՄԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻՆ
ԱՎԱԳԱՆՈՒ ԻՐԱՎԱՍՈՒ ՄՇՏԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՈՒՄ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻՆ
ԱՎԱԳԱՆՈՒ ՆԻՍՏՈՒՄ ՔՆՆԱՐԿՄԱՆ ԵՎ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻՆ

ՀՐԱՊԱՐԱԿՎՈՒՄ ԵՆ

- համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագիրը
- համայնքի միջնաժամկետ ծախսերի ծրագիրը
- համայնքի տարեկան աշխատանքային պլանը
 - համայնքի տարեկան բյուջեն

Տարածվում են համայնքի կազմում ընդգրկված բոլոր բնակավայրերում և տեղադրվում են համայնքի պաշտոնական համացանցային կայքում:

Համայնքի բնակչության համար առավել մատչելի դարձնելու նպատակով պատրաստվում և հրատարակվում են հիմնական ցուցանիշներ, վիճակագրական և գրաֆիկական տվյալներ պարունակող

տեղեկատվություն և գրքույկներ:

Թեմա 2. Համայնքի ավագանու դերը տեղական տուրքերի և վճարների տեսակների և դրանց դրույքաչափերի սահմանման, ինչպես նաև տեղական տուրքի կամ վճարի մասով արտոնություն տրամադրելու գործընթացներում

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆԻՆ

ՕՐԵՆՔՈՎ ՍԱՀՄԱՆՎԱԾ ԴԵՊՔԵՐՈՒՄ
ՍԱՀՄԱՆՈՒՄ Է ՏԵՂԱԿԱՆ

ՀԱՐԿԵՐԻ,
ՏՈՒՐՔԵՐԻ ԵՎ
ՎՃԱՐՆԵՐԻ

ՏԵՍԱԿՆԵՐՆ ՈՒ ԴՐՈՒՅՔԱԶԱՓԵՐԸ:

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆԻՆ

ՍԱՀՄԱՆՈՒՄ Է ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԿՈՂՄԻՑ
ՄԱՏՈՒՑՎՈՂ

ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԻՄԱՅ ԳԱՆՁՎՈՂ

ՎՃԱՐՆԵՐԻ ԴՐՈՒՅՔԱԶԱՓԵՐԸ:

Կարևոր է հիշել, որ ...

Տեղական տուրքը գանձվում է
նախքան
օրենքով սահմանված գործողությունների կատարումը կամ
թույլտվությունների տրամադրումը, կամ համայնքային
ծառայությունների մատուցումը:

Համայնքի ավագանու որոշմամբ,

տեղական տուրքերի և վճարների գծով կարող են
կիրառվել

ԱՐՏՈՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ:

Արտոնությունները՝ ավագանու սահմանած
փաստաթղթերի և տեղեկությունների հետ միասին,
համայնքի ղեկավարի ներկայացմամբ սահմանում է
համայնքի ավագանին:

Կարևոր է հիշել, որ ...

Տեղական տուրքերի և վճարների արտոնություններ են՝

- տեղական տուրքի և վճարի դրույքաչափի նվազեցումը ավագանու սահմանած տոկոսի չափով,
- տեղական տուրքի և վճարի նկատմամբ զրոյական դրույքաչափի կիրառումը,
- հաշվարկված տեղական տուրքի և վճարի վճարումից ազատումը:

Թեմա 3. Տեղական տուրք և վճար հասկացությունները, տեղական տուրք և վճար վճարողները, նրանց իրավունքները և պարտականությունները

ՏԵՂԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԸ	ՏԵՂԱԿԱՆ ՎՃԱՐԸ
տեղական ինքնակառավարման մարմինների սեփական <u>լիազորությունների իրականացմամբ</u> պայմանավորված՝ օրենքով սահմանված <u>գործողությունների համար</u> համայնքի բյուջե վճարվող՝ ավագանու սահմանած պարտադիր գանձույթ է:	տեղական ինքնակառավարման մարմինների սեփական <u>լիազորությունների շրջանակներում</u> համայնքի կամ համայնքի պատվերով մատուցած <u>ծառայությունների համար</u> համայնքի բյուջե վճարվող՝ ավագանու սահմանած պարտադիր գանձույթ է:

ՏԵՂԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔ ԵՎ ՎՃԱՐ ՎՃԱՐՈՂՆԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ	ՏԵՂԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔ ԵՎ ՎՃԱՐ ՎՃԱՐՈՂՆԵՐԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
• ինքնուրույն հաշվարկել իրենց կողմից վճարվող տեղական տուրքի և վճարի չափը • ծանոթանալ իրենց կողմից վճարվող տեղական տուրքի և վճարի չափին և հաշվարկներին • տեղեկություններ ստանալ իրենց կապարած վճարումների մասին • դիմել համայնքի ղեկավարին՝ տեղական տուրքի և վճարի վճարման արտոնություններ ստանալու համար • մասնակցել տեղական տուրքի և վճարի սահմանման համար կազմակերպվող հանրային լսումներին • վերադասության, ինչպես նաև դատական կարգով բողոքարկել տեղական տուրք և վճար գանձող պաշտոնատար անձանց գործողությունները	• սահմանված ժամկետում և կարգով լրիվ վճարել սահմանված տեղական տուրքերը և վճարները • ներկայացնել տեղական տուրքի և վճարի վճարման գծով իրեն վերապահված արտոնությունները հիմնավորող փաստաթղթերը կամ դրանց պատճենները • վճարել տեղական տուրքը և վճարը ժամանակին չվճարելու համար հաշվարկված տույժի գումարները

Թեմա 4. Համայնքի բյուջե հասկացությունը, դրա նպատակները, բյուջեի ձևավորման սկզբունքներն ու կառուցվածքը, համայնքի բյուջեի մուտքերը և ելքերը, բյուջեի նախագծի կազմումը, քննարկումը և հաստատումը

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԲՅՈՒՋԵՆ

**համայնքի միջնաժամկետ ծախսերի ծրագրով
նախատեսված եկամուտների (մուտքերի)**

ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ԵՎ ԾԱԽՍՄԱՆ

ՄԵԿ ՏԱՐՎԱ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ

ԾՐԱԳԻՐՆ Է,

**որը նպատակաուղղվում է համայնքի
հնգամյա զարգացման ծրագրի և տեղական
ինքնակառավարման մարմինների՝ օրենքով
վերապահված լիազորությունների
իրականացմանը:**

Կարևոր է հիշել, որ ...

**ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԲՅՈՒՋԵՆ ԲԱՂԿԱՑԱԾ Է
ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԵՎ ՖՈՆԴԱՅԻՆ ՄԱՍԵՐԻՑ**

Համայնքի բյուջեն ունի

ՊԱՀՈՒՍՏԱՅԻՆ ՖՈՆԴ,

**որը կարող է օգտագործվել տվյալ տարվա բյուջեով
չկանխատեսված ծախսերի կամ նախատեսված ծախսերի
լրացուցիչ ֆինանսավորման համար:**

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԲՅՈՒՋԵԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԸ

- հարկային եկամուտներ
- տուրքեր
- այլ եկամուտներ
- ոչ ֆինանսական ակտիվների օտարումից ստացվող միջոցներ
- պաշտոնական դրամաշնորհների ձևով ստացվող հատկացումներ
- համայնքի բյուջեի դեֆիցիտի ֆինանսավորման աղբյուրներ

Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի
կամ տարեկան բյուջեի կառավարման
(կազմման, հանրային քննարկման, իրականացման (կատարման)
և վերահսկման) գործընթացներում համայնքի բնակիչների
մասնակցությունն ապահովելու համար համայնքի ղեկավարի
առաջարկությամբ և
համայնքի ավագանու որոշմամբ ձևավորվում է
ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵՎԱՎԱՐԻՆ ԿԻՑ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆ՝
աշխատակազմի և համայնքային կազմակերպությունների
համապատասխան մասնագետների ընդգրկմամբ, ինչպես նաև
ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆՈՒ ՄԵԿԻՑ ՄԻՆՁԵՎ ԵՐԵՔ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ,
բնակիչների, փորձագետների և այլ շահագրգիռ անձանց
ներգրավմամբ:

Կարևոր է հիշել, որ ...

Համայնքի ղեկավարը մինչև համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի, համայնքի միջնաժամկետ ծախսերի ծրագրի կամ տարեկան բյուջեի նախագծերը համայնքի ավագանու հաստատմանը ներկայացնելը կազմակերպում և անցկացնում է **ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԲԱՑ ԼՍՈՒՄՆԵՐ ԿԱՄ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ:**

Հանրային բաց լսումներում կամ քննարկումներում ստացված և ընդունված առարկությունների և առաջարկությունների վերաբերյալ համայնքի ղեկավարը **տեղեկություն է տրամադրում համայնքի ավագանուն:**

Անհրաժեշտ է իմանալ, որ ...

Համայնքի ղեկավարը բյուջեի նախագիծը **ավագանու քննարկմանն է ներկայացնում**
ՀՀ կառավարության կողմից ֆինանսական համահարթեցման սկզբունքով համայնքներին տրամադրվող դոտացիաների նախնական թվերի հրապարակումից հետո՝ **երկամսյա ժամկետում:**

Թեմա 5. Համայնքի բյուջեի կատարումը, կատարման հսկողությունն ու վերահսկողությունը, բյուջեի կատարման հաշվետվությունների կազմումը, քննարկումը և հաստատումը, համայնքի բյուջեի հրապարակայնությունը

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԲՅՈՒՋԵԻ ԿԱՏԱՐՄԱՆ

սպասարկումն օրենքով և այլ իրավական ակտերով սահմանված կարգով իրականացվում է պետական ֆինանսների կառավարման բնագավառում
ՀՀ կառավարության լիազորած պետական կառավարման մարմնի՝
ԳԱՆՁԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՄԻՋՈՑՈՎ,
որտեղ ամեն համայնք ունի իր առանձին
բյուջետային հաշվի համարը:

Անհրաժեշտ է իմանալ, որ ...

Բյուջետային գործընթացի նկատմամբ պետական լիազորված մարմինն իրականացնում է
իրավական հսկողություն:

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԲՅՈՒՋԵԻ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆ
իրականացնում են համայնքի ավագանին,
Ազգային ժողովը և կառավարությունը՝ օրենքով իրենց
վերապահված լիազորությունների շրջանակներում:

Համայնքի ավագանին համայնքի բյուջեի կատարման վերահսկողությունն իրականացնում է իր անդամի (անդամների) և (կամ) աուդիտորական մասնագիտացված կազմակերպության միջոցով, ավագանու որոշած պարբերականությամբ, բայց ոչ պակաս, քան տարին մեկ անգամ:

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԲՅՈՒՋԵԻ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Համայնքի ղեկավարը եռամսյակը մեկ՝ մինչև հաշվետու **եռամսյակին հաջորդող ամսվա տասնհինգը**, բյուջեի կատարման ընթացքի մասին հաղորդում է ներկայացնում ավագանուն:

Համայնքի ղեկավարը բյուջեի կատարման **տարեկան հաշվետվությունն** ավագանուն է ներկայացնում մինչև հաշվետու բյուջետային **տարվան հաջորդող տարվա մարտի 1-ը**՝ նախնական քննարկումներ անցկացնելու համար:

Ավագանու նիստում բյուջեի կատարման տարեկան **հաշվետվությունը քննարկվում և ընդունվում է** բյուջեի նախագծի քննարկման և ընդունման համար սահմանված կարգով՝ մինչև հաշվետու բյուջետային տարվան հաջորդող **տարվա մարտի 20-ը**:

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԲՅՈՒՋԵԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆ ԱՊԱՀՈՎԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ՝

- համայնքի բյուջեի մասին որոշման **նախագիծը** համայնքի ավագանուն ներկայացնելուց հետո **եռօրյա ժամկետում** հրապարակվում է տեղական մամուլում.
- բյուջետային տարվա յուրաքանչյուր եռամսյակից հետո **մեկ ամսվա** ընթացքում հրապարակվում է տեղեկատվություն համայնքի բյուջեի **եռամսյակային** կատարման մասին.
- համայնքի բյուջեի կատարման **տարեկան հաշվետվությունը** համայնքի ավագանու հաստատելուց հետո **հնգօրյա ժամկետում** հրապարակվում է տեղական մամուլում և **www.Azdarar.am** հասցեում գտնվող ՀՀ հրապարակային ծանուցումների պաշտոնական ինտերնետային կայքում.
- համայնքների ղեկավարները **պայմաններ են ստեղծում**, որ համայնքի բյուջեի նախագծին, տարեկան հաշվետվությանը ծանոթանալու և այն ուսումնասիրելու ցանկություն ունեցող համայնքի անդամները **դյուրությանը** ձեռք բերեն համապատասխան փաստաթղթերը:

ՄԱՍ 2. ԱՎԱԳԱՆՈՒ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄ (ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ)

ԴԵՊՔԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ 1.

Համայնքի ղեկավարը ավագանու նիստի քննարկմանն է ներկայացնում համայնքի բյուջեի կատարման տարեկան հաշվետվությունը հաստատելու մասին որոշման նախագիծը: Զեկուցողը ներկայացնում է որոշման նախագիծը, նախագծի հիմնավորումը, հաշվետվությունը, դրա հանրային քննարկման արդյունքների մասին ամփոփաթերթը: Քննարկման ընթացքում պարզվում է, որ չի իրականացվել բյուջեի կատարման տարեկան հաշվետվության աուդիտ:

Ինչպիսի՞ լուծում կարող է ստանալ գործընթացը:

Լուծում 1. (ոչ ցանկալի)

Ավագանու ընդդիմադիր խմբակցությունն առաջարկում է հետաձգել բյուջեի կատարման տարեկան հաշվետվության նախագծի քննարկումը, հրավիրել աուդիտորական մասնագիտական կազմակերպություն, որը հաշվետվության մասին կտա հիմնավորված եզրակացություն: Զեկուցողը պնդում է, որ դրա անհրաժեշտությունը չկա, քանի որ առկա է հաշվետվության օրինաչափության մասին ավագանու երեք անդամների եզրակացությունը, իսկ աուդիտորական մասնագիտական ծառայություն ձեռք բերելը բյուջեի լրացուցիչ ծախս է ենթադրում, բացի այդ՝ քննարկման հետաձգման դեպքում կխախտվի հաշվետվության հաստատման համար օրենքով սահմանված վերջնաժամկետը: Նիստը վարողը համայնքի բյուջեի կատարման տարեկան հաշվետվությունը հաստատելու մասին որոշման նախագիծը դնում է քվեարկության: Ավագանու նիստին ներկա անդամների ձայների մեծամասնությամբ (իշխանական խմբակցության գերակշռող ձայներով) հաշվետվությունն ընդունվում է:

Արդյունքում բյուջեի կատարման նկատմամբ հետագայում իրականացված ֆինանսական հսկողության ժամանակ բացահայտվում է բյուջեի կատարման մի շարք խախտումներ: Այդ հիմքով ավագանու ընդդիմադիր խմբակցությունը նախաձեռնում է համայնքի ղեկավարին անվստահություն հայտնելու գործընթաց:

Լուծում 2. (ցանկալի տարբերակ)

Ավագանու ընդդիմադիր խմբակցությունն առաջարկում է հետաձգել բյուջեի կատարման տարեկան հաշվետվության նախագծի քննարկումը, հրավիրել աուդիտորական մասնագիտական կազմակերպություն, որը հաշվետվության մասին կտա հիմնավորված եզրակացություն: Գործընթացն արագ իրականացնելու նպատակով առաջարկվում է ավագանու որոշմամբ աուդիտորական մասնագիտական ծառայության ձեռքբերումը համարել անհետաձգելի պահանջ և թույլատրել ծառայության գնումը կատարել մեկ անձից:

Միաժամանակ համայնքի ղեկավարին առաջարկվում է գրություն ուղարկել մարզպետին՝ համայնքի բյուջեի կատարման տարեկան հաշվետվությունը հաստատելու օրենքով սահմանված վերջնաժամկետը խախտելու պատճառների հիմնավորման մասին: Նիստը վարողը ներկայացված առաջարկները դնում է քվեարկության: Ավագանու նիստին ներկա անդամների ձայների մեծամասնությամբ առաջարկներն ընդունվում են:

Արդյունքում արագացված ընթացակարգով հրավիրվում է աուդիտորական մասնագիտական կազմակերպություն, որն ուսումնասիրում է համայնքի բյուջեի կատարման տարեկան հաշվետվությունը և ավագանուն է ներկայացնում դրական եզրակացություն: Ավագանին հաստատում է հաշվետվությունը:

ԴԵՊՔԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ 2.

Ավագանու քննարկմանն է ներկայացվում համայնքում հաջորդ տարվա տեղական տուրքերի և վճարների տեսակներն ու դրույքաչափերը սահմանելու մասին որոշման նախագիծը: Տեղական տուրքերի և վճարների մեծամասնության համար առաջարկվում է սահմանել բարձրացված դրույքաչափեր:

Ինչպիսի՞ լուծում կարող է ստանալ գործընթացը:

Լուծում 1. (ոչ ցանկալի)

Համայնքում հաջորդ տարվա տեղական տուրքերի և վճարների տեսակներն ու դրույքաչափերը սահմանելու մասին որոշման նախագիծը ավագանու կողմից ընդունվելուց առաջ պատշաճ կարգով նախագծի հանրային քննարկում չի իրականացվում, բնակիչները սահմանված կարգով չեն իրազեկվում նախատեսվող փոփոխությունների մասին:

Արդյունքում՝ բյուջետային տարին սկսվելուց հետո տեղական տուրքերի և վճարների մեծ մասի համար բարձրացված դրույքաչափերի տեսքով տիպիկ անակնկալ է սպասվում համայնքի բնակիչներին և տնտեսավարող սուբյեկտներին՝ նրանց կանգնեցնելով բազմաթիվ դժվարությունների առջև: Համայնքում դժգոհությունների ալիք է բարձրանում, և տեղի են ունենում բողոքի ակցիաներ: Սակայն ավագանին որևէ փոփոխություն չի կատարում: Տեղական իշխանությունների նկատմամբ նվազում է հանրային վստահությունը:

Լուծում 2. (ցանկալի տարբերակ)

Համայնքում հաջորդ տարվա տեղական տուրքերի և վճարների տեսակներն ու դրույքաչափերը սահմանելու մասին որոշման նախագիծը ավագանու քննարկմանը ներկայացնելուց առաջ օրենքով սահմանված կարգով կազմակերպվում է նախագծի հանրային քննարկում: Նախագիծը հրապարակվում է www.e-draft.am կայքում և առնվազն 15 օր մնում է այնտեղ: Համայնքի կենտրոնում և բոլոր բնակավայրերում անցկացվում են հանրային լսումներ, որոնց մասին հրավերը հրապարակվում է լսումներից առնվազն 15 օր

առաջ: Նախագիծը հրապարակվում է համայնքի համացանցային պաշտոնական կայքում: Հանրային լսումների և քննարկումների ժամանակ բնակիչների և տնտեսվարող սուբյեկտների ներկայացրած առարկությունների և առաջարկությունների հիման վրա կազմվում է ամփոփաթեթ, որը ներկայացվում է ավագանու քննարկմանը: Արդյունքում համայնքի ավագանին տեղական տուրքերի և վճարների դրույքաչափերը սահմանելու մասին որոշման նախագծում փոփոխություններ է կատարում, նվազեցնում է որոշ տուրքերի և վճարների դրույքաչափերը և որոշում է ընդունում: Համայնքում հանրային համերաշխությունը պահպանվում է:

ՏԵՂԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔ ԵՎ ՎՃԱՐ ՎՃԱՐՈՂՆԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐՆ ՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՍԽԵՄԱ

Հանձնարարություն. Կազմել՝ տեղական տուրք և վճար վճարողների իրավունքների ու պարտականությունների համեմատական սխեման:

տեղական տուրք և վճար վճարողների իրավունքներ			վճարվող տուրք և վճար վճարողների պարտականություններ

ՏԵՂԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔ ԵՎ ՎՃԱՐ ՎՃԱՐՈՂՆԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐՆ ՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՍԽԵՄԱ

Ճիշտ պատասխաններով

Հանձնարարություն. կազմել տեղական տուրք և վճար վճարողների իրավունքների ու պարտականությունների համեմատական սխեման:

տեղական տուրք և վճար վճարողների իրավունքներ	ինքնուրույն հաշվարկել իրենց կողմից վճարվող տեղական տուրքի և վճարի չափը	սահմանված ժամկետում և կարգով լրիվ վճարել սահմանված տեղական տուրքերը և վճարները	պետական տուրք և վճար վճարողների պարտականություններ
	ծանոթանալ իրենց կողմից վճարվող տեղական տուրքի և վճարի չափին և հաշվարկներին	ներկայացնել տեղական տուրքի և վճարի վճարման գծով իրենց վերապահված արտոնությունները հիմնավորող փաստաթղթերը կամ դրանց պատճենները	
	տեղեկություններ ստանալ իրենց կատարած վճարումների մասին	վճարել տեղական տուրքը և վճարը ժամանակին չվճարելու համար հաշվարկված տույժի գումարները	
	դիմել համայնքի ղեկավարին՝ տեղական տուրքի և վճարի վճարման արտոնություններ ստանալու համար		
	մասնակցել տեղական տուրքի և վճարի սահմանման համար կազմակերպվող հանրային լսումներին		
	վերադասության, ինչպես նաև դատական կարգով բողոքարկել տեղական տուրք և վճար գանձող պաշտոնատար անձանց գործողությունները		

Հարց 1. Ի՞նչ ժամկետում է համայնքի ղեկավարը հրապարակում հանրային բաց լսումների կամ քննարկումների հրավերը.

- 1) **Հանրային բաց լսումների կամ քննարկումների իրականացման օրվանից առնվազն 15 օր առաջ համայնքի ղեկավարը հրապարակում է հանրային բաց լսումների կամ քննարկումների հրավեր, որն իրականացվում է համայնքի ՏԻՄ-երի նստավայրում և բնակիչների համար հասանելի այլ վայրերում դա փակցնելու, ինչպես նաև համայնքի պաշտոնական համացանցային կայքում տեղադրելու միջոցով.**
- 2) Հանրային բաց լսումների կամ քննարկումների իրականացման օրվանից առնվազն 7 օր առաջ համայնքի ղեկավարը համայնքի պաշտոնական համացանցային կայքում հրապարակում է հանրային բաց լսումների կամ քննարկումների հրավեր.
- 3) Հանրային բաց լսումների կամ քննարկումների իրականացման օրվանից առնվազն մեկ ամիս առաջ համայնքի ղեկավարը հրապարակում է հանրային բաց լսումների կամ քննարկումների հրավեր, որն իրականացվում է համայնքի ՏԻՄ-երի նստավայրում և բնակիչների համար հասանելի այլ վայրերում դա փակցնելու, ինչպես նաև համայնքի պաշտոնական համացանցային կայքում տեղադրելու միջոցով:

Հարց 2. Ե՞րբ է հրապարակվում համայնքի բյուջեի կատարման տարեկան հաշվետվությունը.

- 1) Ավագանու հաստատելուց հետո 15-օրյա ժամկետում հրապարակվում է տեղական մամուլում և <http://www.azdarar.am> հասցեում գտնվող Հայաստանի Հանրապետության հրապարակային ծանուցումների պաշտոնական ինտերնետային կայքում.
- 2) **Ավագանու հաստատելուց հետո հնգօրյա ժամկետում հրապարակվում է տեղական մամուլում և <http://www.azdarar.am> հասցեում գտնվող Հայաստանի Հանրապետության հրապարակային ծանուցումների պաշտոնական ինտերնետային կայքում.**
- 3) Ավագանու հաստատելուց հետո հնգօրյա ժամկետում հրապարակվում է տեղական մամուլում և համայնքի պաշտոնական ինտերնետային կայքում:

Հարց 3. Ո՞ր մարմինն է հաստատում համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագիրը.

- 1) **համայնքի ղեկավարի ներկայացմամբ՝ համայնքի ավագանին.**
- 2) համայնքի ավագանու համաձայնությամբ՝ համայնքի ղեկավարը.
- 3) տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության կողմից մշակված մեթոդական ցուցումների համաձայն՝ համայնքի ավագանին:

Հարց 4. Համայնքի ղեկավարը մշակում է համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագիրը և ներկայացնում ավագանու հաստատմանը՝

- 1) ընտրվելուց հետո հինգ ամսվա ընթացքում.
- 2) **իր լիազորությունները ստանձնելու օրվանից հետո չորս ամսվա ընթացքում.**
- 3) իր լիազորությունները ստանձնելու օրվանից հետո եռամսյա ժամկետում:

Հարց 5. Ի՞նչ է տեղական տուրքը.

- 1) օրենքով սահմանված գումար է, որն անհրաժեշտ է ՏԻՄ-երի կողմից իրենց վերապահված լիազորություններն իրականացնելու համար.
- 2) **ՏԻՄ-երի սեփական լիազորությունների իրականացմամբ պայմանավորված՝ օրենքով սահմանված գործողությունների համար համայնքի բյուջե վճարվող՝ «Տեղական տուրքերի և վճարների մասին» օրենքի հիման վրա ավագանու սահմանած գանձույթ է.**
- 3) պետական տուրքի այն տեսակն է, որն ուղղվում է համայնքի բյուջե՝ ՏԻՄ-երի լիազորությունների արդյունավետ իրականացումն ապահովելու նպատակով.

Հարց 6. Ե՞րբ է համայնքի ավագանին համայնքի ղեկավարի ներկայացմամբ սահմանում տեղական տուրքերի դրույքաչափերը.

- 1) յուրաքանչյուր կիսամյակի ընթացքում.
- 2) **համայնքի տարեկան բյուջեն հաստատելուց առաջ.**
- 3) համայնքի տարեկան բյուջեն հաստատելուց հետո՝ ըստ անհրաժեշտության:

Հարց 7. Ե՞րբ կարող են փոփոխվել օրացուցային տարվա համար սահմանված տեղական վճարների դրույքաչափերը.

- 1) յուրաքանչյուր կիսամյակի ընթացքում.
- 2) **փոփոխության չեն կարող ենթարկվել.**
- 3) համայնքի տարեկան բյուջեն հաստատելուց հետո՝ ըստ անհրաժեշտության:

Հարց 8. Նշվածներից ո՞ր մարմինն է հաստատում համայնքի միջնաժամկետ ծախսերի ծրագիրը.

- 1) համայնքի ղեկավարը՝ համայնքի ավագանու համաձայնությամբ.
- 2) համապատասխան մարզպետը՝ համայնքի ավագանու առաջարկությամբ.
- 3) **համայնքի ավագանին՝ համայնքի ղեկավարի ներկայացմամբ:**

Հարց 9. Նշվածներից ո՞ր մարմինն է հաստատում համայնքի բյուջեի կատարման տարեկան հաշվետվությունը.

- 1) **համայնքի ավագանին.**
- 2) պետական լիազորված մարմինը.
- 3) համայնքի ղեկավարը՝ համայնքի ավագանու համաձայնությամբ:

Հարց 10. Նշվածներից ո՞ր մարմինն է օրենքով սահմանված կարգով ապահովում համայնքի բյուջեի կատարումը.

- 1) համայնքի ավագանին.
- 2) համապատասխան գանձապետական ստորաբաժանումը.
- 3) **համայնքի ղեկավարը:**

1. Ա. Մուրադյան, Համայնքների բյուջետավարման ուղեցույց, Համայնքների ֆինանսիստների միավորում, «Դար», Երևան, 2004 թ.
2. Մովսիսյան Վ., «Ֆինանսական համահարթեցման մեխանիզմի զարգացումը Հայաստանում», Երևան, 2007 թ.

1. ՀՀ Սահմանադրություն
2. Տեղական ինքնակառավարման եվրոպական խարտիա
3. «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենք
4. «Տեղական տուրքերի և վճարների մասին» ՀՀ օրենք
5. «Ֆինանսական համահարթեցման մասին» ՀՀ օրենք
6. «ՀՀ բյուջետային համակարգի մասին» ՀՀ օրենք

Համայնքի ավագանուն՝ «Տեղական տուրքերի և վճարների մասին» և
«Հայաստանի Հանրապետության բյուջետային համակարգի մասին»
ՀՀ օրենքներով վերապահված լիազորությունները

Հեղինակներ՝

Ժիրայր Ղազարյան
Արուսյակ Առաքելյան
Վահագն Պետրոսյան

Խմբագիր և
սրբագրիչ՝

Հայկանուշ Սամվելյան

Համակարգչային
ծնավորող՝

Հասմիկ Նավասարդյան

